

Novosti

Tomislav PRUSINA

Starenje, pad nataliteta i depopulacija... samo su dio niza demografskih izazova s kojima se Europska unija suočava, a pandemija COVID-19 ostavit će trajni utjecaj na način na koji živimo i radimo.

Stanovništvo Europske unije ima sve manji udio u svjetskoj populaciji i, za razliku od 1960. godine, kada je iznosio 13,5 posto, danas je taj udio samo 6,9 posto. Predviđa se i daljnji pad na samo 4,1 posto do kraja ovog stoljeća. To se objašnjava niskim stopama plodnosti jer je broj rođene djece pao s prosjeka u EU-28, oko 2,5 djece po ženi 1960. godine, na nešto manje od 1,6 danas. To je daleko ispod 2,1 poroda po ženi što se smatra potrebnim za dugoročno održavanje stabilne populacije.

Europska komisija nedavno je donijela prvo izvješće o utjecaju demografskih promjena koje pokazuje da demografska razmatranja treba uključiti u sve politike EU-a. Potpredsjednica Europske komisije zadužena za demokraciju i demografiju Dubravka Šuica kazala je tada kako je kriza razotkrila brojne slabe točke, od kojih su neke povezane i s korjenitim demografskim promjenama koje već utječu na naša društva i zajednice diljem Europe.

Polazna točka

"Izvjješće predstavlja dominantne demografske trendove u Europi te analizira njihov utjecaj na organizaciju društva, na tržište rada, na pružanje usluga. Ono što je posebno važno je da izvješće ne izvodi nikakve zaključke - upravo suprotno, ono je tek uvod u naš daljnji rad, polazna točka, a potkrjepljuje ga vrlo ozbiljna analiza koju smo objavili usporedno s izvješćem, a koja objedinjuje sve statističke podatke i mape na temelju kojih je izrađeno. Stoga je teško reći koje su njegove najvažnije odrednice jer upravo zato što je kratko, izvješće je i jezgrovito te poziva na razradu svih elemenata. No za mene je jako zanimljivo to što je objavom ovog izvješća demografija postala sastavnim dijelom razmišljanja i koncepcije svih novih inicijativa Europske unije jer se pokazalo da ni jedna zapravo nije imuna na demografske promjene. To je već priličan početni uspjeh", tvrdi Šuica napominjući kako se uspostavljanje novog portfelja za demografiju te objavom Izvjješća o utjecaju demografskih trendova skrenula pozornost na velike demografske izazove koji u Europskoj uniji postaju sve vidljiviji i koji će imati važan utjecaj na gospodarstvo, na tržište rada, na mogućnost pružanja kvalitetnih zdravstvenih usluga kao i na razvoj europskih regija i lokalnih zajednica.

"Plan nam je vrlo brzo izići s nizom konkretnih prijedloga, počevši s *Green Paperom* o starenju i dugoročnoj viziji za ruralna područja. Radi se o inicijativama koje će s jedne strane razmotriti sve posljedice starenja stanovništva, koje je objektivno gledano i pozitivna činjenica jer upućuje na to da ne samo da živimo duže nego da ćemo u skoroj budućnosti živjeti još duže, a često i zdravije. Pod takvim okolnostima potrebno je već da-

ZABRINJAVAJUĆI TRENDOSI

Europskoj uniji nužne su korjenite promjene demografskih politika

Dubravka Šuica: Dugoročna vizija za ruralna područja bit će vrlo konkretan prijedlog kako vratiti život u ta područja

COVID-19 ZASAD NE UTJEČE NA TRENDOSI

Potpredsjednica EK Dubravka Šuica tvrdi da statistički podaci za sada pokazuju kako COVID-19 ne mijenja demografske trendove. "No zanimljivo je da ti isti trendovi nisu bili neutralni, bilo u širenju pandemije ili u fazi izlaska i oporavka. Znamo koliko je starije stanovništvo bilo izloženo kobnom ishodu bolesti, također smo svjesni koliko sastav kućanstava utječe na širenje bolesti. Naime nije svejedno živite li sami ili u kućanstvu s tri generacije. Dodatno, otpornost zdravstvenih sustava pokazala se ključnom u kontekstu starenja stanovništva, a virus nas je ponešto naučio i o radu na daljinu to o novoj vrsti ravnoteže između privatnog i poslovnog života.

Dubravka Šuica

ŽIVOTNI VIJEK OVISI I O TOME GDJE ŽIVITE

Predviđa se da će 2070. očekivani životni vijek za muškarce porasti na 86,1 godinu u odnosu prema 78,2 godine 2018. Procjenjuje se da će za žene iznositi 90,3 godine, što je povećanje u odnosu prema 83,7. Životni vijek uvelike ovisi o tome u kojoj zemlji živite. Očekivani životni vijek pri rođenju kreće se od 83,5 godina u Španjolskoj do 75 godina u Bugarskoj. Uočene su razlike između žena i muškaraca koji žive u različitim dijelovima EU-a. Iako je očekivani životni vijek žena pri rođenju u EU-27 5,5 godina duži od vijeka muškaraca, situacija nije svagdje ista. U Latviji i Litvi razlika je veća od devet godina, a u Danskoj, Irskoj, Cipru, Nizozemskoj i Švedskoj manja je od četiri.

nas anticipirati što to starenje znači za društvo u cjelini, za tržište rada, za zdravstvenu i socijalnu skrb. Potrebno se pripremiti. *Green paper* koji planiram objaviti početkom sljedeće godine pokrenut će to razmišljanje s nizom vrlo konkretnih pitanja te isto tako uroditi nizom konkretnih inicijativa. S druge strane, dugoročna vizija za ruralna područja bit će vrlo konkretan prijedlog kako vratiti život u ta područja i učiniti ih atraktivnima za mlade generacije te za novu vrstu poduzetnika, sve uz pomoć zelene i digitalne transformacije kroz koju Europa prolazi usporedno s demografskim promjenama s kojima se suočava. Ove dvije inicijative samo su prve u nizu koje planiram objaviti", navodi potpredsjednica Komisije, dodajući da slijede i brojne druge, među kojima i strategija za prava djece, također već sljedeće godine. Sa svim tim inicijativama cilj je stvarati okruženja koja će prirodno dovesti do pozitivnih promjena. "I to je ono što želimo učiniti s našom Slavonijom, a što se već dijelom i odvija kroz Projekt Slavonija, Baranja i Srijem, a upotrijebit će se nakon usvajanja Plana za oporavak od strane europskih institucija", zaključuje Šuica.

Prirodni pad

Demograf i pomoćnik ravnatelja Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar, dr. sc. Dražen Živić tvrdi da je Hrvatska u silaznom demografskom trendu već šezdesetak godina. "Aktualni statistički podatci nesumnjivo upozoravaju na snažnu demografsku krizu, svojevrsni demografski slom. Za ilustraciju, u nepunom desetljeću (2011. - 2019.) u Hrvatskoj je prema službenim podacima DZS-a ukupno živorođeno 347.149 djece, umrlo je 467.678 osoba, pa je ostvaren prirodni pad stanovništva ili demografski gubitak prirodnim putem od 120.529 stanovnika. Opća stopa nataliteta smanjena je s 9,8 na 8,9 promila, opća stopa mortaliteta povećana je s 11,8 na 12,7 promila te opća stopa prirodne promjene povećana sa -2,0 na -3,9 promila. U istom se razdoblju u Hrvatsku iz inozemstva doselilo ukupno 143.508, a iz Hrvatske odeslilo najmanje 254.798 osoba, pa je ostvaren 'višak' iseljenih nad doseljenima od 111.290 stanovnika. Zbrojimo li vrijednost prirodnoga pada i negativnog salda vanjske migracije, dobivamo negativnu demografsku bilancu od 231.819 stanovnika, što znači da je u razdoblju 2011.-2019. Hrvatska u prosjeku na godišnjoj razini gubila čak 26 tisuća stanovnika - pojašnjava Živić. Uzrok takvom stanju demograf osim u Domovinskom ratu vidi i u činjenici da je protekla tri desetljeća na svojevrsnu naplatu došao izostanak sustavnog, dugoročnog, afirmativnog i cjelovitog bavljenja demografskom problematikom. "Unatoč povremenim pokušajima oblikovanja dugoročnog strateškog pristupa demografskoj revitalizaciji zemlje, trajniji pozitivni pomaci nisu učinjeni i kao takvi nisu rezultirali promjenom smjera i intenziteta negativnih trendova. Štoviše, depopulacija i starenje stanovništva se ubrzavaju i vode k potpunom urušavanju tržišta radne snage kao i fondova mirovinskog, zdravstvenog i socijalnog osiguranja", kaže Živić. ■